

УДК 262.1: 930(477.83/.86)

о. Микола Григорук*Тисменичанський деканат**Коломийсько-Чернівецької єпархії УГКЦ***Олег Єгрешій***Інститут історії, політології та міжнародних відносин**Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника,**Інститут історії Церкви Івано-Франківського**богословського університету імені Св. Івана Золотоустого*

Фотодокументи як джерело до вивчення повсякденного життя підпільного греко-католицького духовенства

Історичний факт опирається на першоджерела, які, своєю чергою, різняться не лише місцем знаходження чи долею об'єктивізму/суб'єктивізму, а й, звісно ж, ступенем інформативності. За усталеною думкою, історичне першоджерело передусім мусить мати писемний характер. У такому разі, мовляв, воно матиме значно промовистішу природу, яку до того ж значно легше перевірити, зіставивши з іншими першоджерелами. Не заперечуючи цієї тези, вважаємо, однак, що існує низка інших видів документів, які, поступаючись, вірогідно, ступенем інформативності, здатні охопити маловідомі і маловивчені грані життя історичних людей.

Фотодокументи як історичне джерело, на наш погляд, відносяться якраз до такого роду першоджерел. Їх, на перший погляд, складно «архівувати», робити поклики, в силу їхньої нетиповості, але потрібну інформацію з історії повсякденного життя вони безумовно містять. Адже повсякденність складно розкрити, скажімо, документами державних органів влади, простіше – за допомогою періодичних видань, епістолярію, проведенням польових досліджень тощо. Історія повсякденності тим і вабить дослідників, що зображає життя соціуму «з близької дистанції», розкриває побут, ступінь релігійності, матеріальну культуру, рівень інтелекту людини. Фотодокументи, на наш погляд, якраз і здатні вихопити із загального потоку інформації, історичних фактів оте сокровенне, досі не побачене.

Окрема мова про повсякденність греко-католицького духовенства та їхніх родин в умовах радянської доби. Адже підпільно-катакомбні умови існування, попри свої виразні негативи (бідність, нелегальний статус, переслідування радянської влади), мали, вочевидь, і своєї переваги (сенса терпіння, глибшу призадуму над сутністю християнства, жертвенність у випробовуваннях тощо). Нерідко, аби випукліше осмислити ці риси, фотодокументи відіграють надважливу місію. Адже часто-густо писемні пам'ятки в силу своєї одногранності і певної документальної одноманітності, не здатні побачити і розгледіти неповторну сутність історичної людини у її повноті.

Пропоновані у статті фотодокументи відображають, передусім, катакомбне життя Греко-Католицької Церкви, розкривають практику богослужінь, повсякденну фізичну працю, дозвілля, а також, що не менш

важливо, умови, середовище як самих священнослужителів, так їхніх родин (вигляд домівок, рілля, одяг, головні убори тощо). На перший погляд другорядні, дотичні штрихи тут мають чи не домінуюче значення.

Окрема мова про передачу історичної епохи, адже етос, стиль життя історичної людини здатен рельєфно передати і ментальність історичної доби, її дух, самобутні ознаки, рівень технічного забезпечення. Але найголовніше, що фотодокументи випукло передають ментальність самих історичних людей. Часто практикуюча віра проглядається в обличчях людей, виразно проглядається оте потаємне, езотеричне, яке просто-напросто не вловлюється писемними документами.

Фото № 1:

Радість волі: отець Антон Сірецький та їмость Софія Сірецька, с. Дора.

Фото № 2:

Отець Антон Казновський та його учень Михайло Косило в домашній каплиці, с. Дора, 1955 р.

Фото № 3:

Священики в Мордовії. Стоїть 1-й справа о. Ярослав Сірецький

Фото № 4:

Священики та їхні рідні на засланні. Зліва направо:

І ряд знизу: о. Мирон Підлисецький, син Теофіль, о. Роман Гузан.
 II ряд: п. Наталя Підлисецька, п. Софія Венгринович, п. Софія Котлярчук, п. Софія Сірецька, п. Марія Сірецька.
 III ряд: о. Йосиф Коберейко, о. Степан Венгринович, о. Антоній Сірецький, о. Костянтин Котлярчук, п. Левицька, о. Костянтин Левицький, о. Йосиф Петраш, о. Михайло Петраш.
 пос. Джонка, Нанайський р-н, Хабаровська обл., 13.06. 1954 р.

Фото № 5:

Священики у в'язниці. Сидить зліва о. Богдан Геврич, стоїть о. Галькевич.
Н/п Никитівка, Сталінська обл., 1953 р.

Фото № 6:

«Мойсей» Української Греко-Католицької Церкви та народу митрополит
Андрей Шептицький

Фото № 7:

Отець Михайло Косило, ректор підпільної духовної семінарії, та студент Іван Бойко на пасіці під час студіювання богословських дисциплін.
м. Яремча, 1969 р.

Фото № 8:

Після Місії Сидить в центрі єпископ Григорій Хомишин, провідник місії.
с. Борщів біля м. Заболотів

Фото № 9:

Владика Павло Василик служить суплікацію в Зарваницькому лісі.

Фото № 10:
Дорога до вічності на засланні.

Фото № 11:
Отець Ілля Оренчук зі своїми вірними в Сибіру. 02.09. 1957 р.

Фото № 12:
Владика Іван Лятишевський виголошує проповідь під час перезахоронення жертв НКВС зі Станиславівської тюрми і тюремного подвір'я. Липень 1941 р.

Фото № 13:
«Катакомбна Літургія».

Фото № 14:
Щира зустріч. Єпископ Григорій Хомишин та о. д-р Авксентій Бойчук.

Фото № 15:
Пам'ятна листівка. Митрополит Йосиф Сліпий. Папа Іван Павло II

Фото № 16:

Похорон катакомбного єпископа Симеона Лукача.
с. Старуня, 1964 р.

Фото № 17:

Єромонах Мирон Деренюк, студит в часі підпілля. с. Дора, 1960-ті роки.

Фото № 18:

о. Ярослав Сірецький «на відпочинку» в Мордовії, 1961 р.

Фото № 19:

Престіл, на якому відправляв підпільні Богослужіння о. Ілля Оренчук.
с. Парчум, Чунський р-н, Іркутська обл., Росія

Джерело:

Музей історії УГКЦ парафії с. Фитьків Надвірнянського деканату
Коломийсько-Чернівецької єпархії УГКЦ